

УДК: 368.07

Алла Крушинська

кандидат економічних наук, доцент,
та права імені Леоніда Юзькова. м. Хмельницький, Україна
alla.krushynska@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-0523-3423

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ СТРАХОВИКІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Alla Krushynska

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University
of Management and Law, Khmelnytskyi, Ukraine

FINANCIAL SUSTAINABILITY OF INSURERS IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES

Анотація. У статті представлені результати критичного аналізу науково-методичних підходів до визначення категорії «фінансова стійкість страхової компанії» в умовах євроінтеграційних процесів. Виділено п'ять основних напрямків її тлумачення: платоспроможність, переважання доходів над витратами, здатність до розвитку, виконання зобов'язань перед страховиками та адаптивність до змін зовнішнього середовища. На їхній основі обґрунтовано авторське розуміння фінансової стійкості. Проаналізовано ключові чинники, що визначають стійкість: достатність власного капіталу, обґрунтована тарифна політика, збалансований страховий портфель, ефективна система перестрахування, належний рівень резервів, інвестиційна стратегія. Окреслено зовнішні та внутрішні детермінанти, акцентовано увагу на політичній стабільності та довірі до ринку. Описано основні зміни, що відбуваються на страховому ринку під впливом адаптації до вимог Директив ЄС, зокрема Solvency II та BRRD, а також нормативних актів НБУ, спрямованих на посилення систем внутрішнього управління, контролю та управління ризиками. Увага зосереджена на викликах, пов'язаних зі збільшенням регуляторного тиску, зростанням вимог до прозорості та капіталізації. Визначено потенційні ризики для українських страховиків.

Ключові слова: фінансова стійкість, страхова компанія, платоспроможність, страхові резерви, ризики, євроінтеграція, регулювання страхового ринку.

Abstract. The article examines the transformational processes in the field of managing the financial stability of insurance companies in Ukraine in the context of active implementation of European insurance regulation. The author generalizes scientific and methodological approaches to the interpretation of the concept of financial stability of an insurance company.

Five main directions of its interpretation are allocated: as solvency, predominance of income over expenses, ability to develop, fulfillment of obligations to insurers, and adaptability to changes in the external environment. The author's own interpretation of financial sustainability as a system of measures aimed at efficient cost management and ensuring stable profits in the long term is proposed. A set of key factors influencing the financial stability of insurers is identified, including capital adequacy, efficiency of tariff policy, diversified insurance portfolio, quality of reserves, investment strategy, solvency and reinsurance capacity. The available indicators for assessing financial stability, including regulatory ratios of solvency, liquidity and independence from reinsurance, are analyzed. A methodological problem is identified - the lack of a unified system of indicators adapted to the specifics of the insurance sector. The necessity of a strategic approach to managing financial stability as a critical resource for the sustainable development of an insurance company is substantiated.

The article describes the main changes taking place in the insurance market under the influence of adaptation to the requirements of EU Directives, in particular Solvency II and BRRD, as well as regulations of the National Bank of Ukraine aimed at strengthening internal management, control and risk management systems. Attention is focused on the challenges associated with increased regulatory pressure, growing transparency and capitalization requirements, which leads to a reduction in the number of market participants. Potential risks for Ukrainian insurers are identified. The results of the study can be used to develop strategies for adapting the insurance business to new regulatory conditions, maintaining financial stability and increasing market confidence in the context of European integration

Key words: *financial stability, insurance company, solvency, insurance reserves, risks, European integration, insurance market regulation.*

В умовах поглиблення євроінтеграційних процесів в Україні питання забезпечення фінансової стійкості страховиків набуває особливої значущості. Страховий сектор відіграє ключову роль у формуванні фінансової безпеки держави, захисті інтересів громадян та бізнесу, а також у формуванні довгострокових інвестиційних ресурсів. З огляду на імплементацію європейських стандартів у національне регуляторне середовище, зокрема вимог директив ЄС, першочергового значення набуває гармонізація підходів до оцінки платоспроможності, ризикорієнтованого нагляду та відповідності регулятивного капіталу страхових компаній законодавчим вимогам.

Зміна нормативної парадигми, перехід до принципів, закладених у директиві Solvency II, потребує комплексного аналізу поточного стану фінансової стійкості вітчизняних страховиків та визначення ключових викликів у процесі адаптації. У контексті законодавчих трансформацій і воєнного стану зростає потреба у підвищенні прозорості, ефективності управління ризиками та довіри до страхового ринку, що, у свою чергу, зумовлює необхідність перегляду критеріїв оцінки його фінансової надійності.

Актуальність дослідження обумовлена одночасним впливом кількох взаємопов'язаних чинників:

По-перше, з 2024 року в Україні розпочато активне впровадження положень Закону України «Про страхування» [15] в новій редакції, який враховує європейські

підходи до регулювання діяльності страховиків відповідно до вимог Solvency II. Закон передбачає введення ризик-орієнтованого підходу до нагляду, нові правила формування технічних резервів та розкриття інформації.

По-друге, НБУ як регулятор страхового ринку здійснює поетапну адаптацію національного законодавства до європейських стандартів, зокрема в частині оцінки достатності власного капіталу, внутрішніх процедур контролю та корпоративного управління.

По-третє, сучасні виклики – воєнні ризики, скорочення активного сегменту економіки, зростання дефолтних очікувань – формують нову структуру загроз для фінансової стійкості страховиків, що вимагає переосмислення підходів до управління фінансовими та операційними ризиками.

По-четверте, у процесі інтеграції до внутрішнього ринку ЄС особливого значення набуває міжнародна порівняльність показників надійності страхових компаній, що неможливо без приведення української нормативної бази у відповідність до директив ЄС.

Теоретичні та практичні аспекти управління фінансовою стійкістю страхової компанії у своїх працях досліджували такі вітчизняні вчені як: В. Д. Базилевич [19], Балицька М. В. [2], А. О. Бойко [3], О. Д. Вовчак [4], Л. М. Горбач [5], Гриценко А. В. [6], О. Д. Заруба [8]; І. С. Іванюк [9]; О. Кнейслер [10], А. Г. Озерова [12], В. М. Олійник [13], Л. А. Приступа [14], К. В. Соловей [18], Н. В. Ткаченко [21], Л. В. Шірінян [23]. Однак, незважаючи на досить значну кількість публікацій з означеної проблеми, потребують додаткового вивчення окремі теоретичні та практичні аспекти методики оцінки фінансової стійкості, методів оптимізації управління фінансовою стійкістю страховика та формування рекомендацій до управління нею в умовах євроінтеграції. Вищезазначене зумовлює актуальність та практичне значення обраної теми дослідження.

Отож, дослідження фінансової стійкості страховиків у світлі законодавчих змін є важливим як з точки зору наукової обґрунтованості регуляторної політики, так і практичного забезпечення фінансової стабільності страхового сектору України на шляху до європейської інтеграції. Підтримання фінансової стійкості страхових компаній має чимале значення для національної економіки, адже покращання їх фінансової стійкості позитивно впливає на підвищення довіри як потенційних клієнтів компанії, так і постійних користувачів страхових послуг. Водночас стійкість страховиків також впливає і на розвиток ринку інвестицій, тому що саме він є одним із надійних джерел фінансування страхових компаній.

У межах економічних досліджень поняття «стійкість» часто використовується як синонім до таких категорій, як «стабільність», «надійність», «безпека» та «рівновага». Такий підхід нерідко призводить до методологічної плутанини та ускладнює подальший розвиток теоретичних засад відповідної тематики. Деякі науковці трактують «стійкість» як тотожну до «надійності», тоді як інші автори вважають фінансову стійкість однією з форм прояву фінансової надійності страхової компанії або її окремим аспектом. Водночас зустрічається й протилежна позиція, згідно з якою фінансова надійність розглядається як похідне поняття від фінансової стійкості.

Проаналізувавши різні підходи до трактування зазначених понять, можна зробити висновок, що найбільш поширеним є розуміння фінансової стійкості страховика як його здатності своєчасно та в повному обсязі виконувати зобов'язання за укладеними договорами страхування навіть в умовах несприятливої економічної ситуації чи негативного впливу зовнішніх чинників (табл. 1). Тому, термін «фінансова стійкість» тісно пов'язаний з поняттям «платоспроможність», оскільки платоспроможність визначається як здатність виконувати зобов'язання в будь-який момент часу. Крім того фінансову стійкість можна охарактеризувати з позиції ліквідності, тобто «наявності достатнього рівня покриття залучених пасивів активами, а також рентабельності та прибутковості, що забезпечує необхідний розвиток компанії» [7, с. 118].

Таблиця 1

Трактування суті категорії «фінансова стійкість страхової компанії»

Автор	Визначення
1	2
В. Д. Базилевич	«Здатність виконувати взяті зобов'язання за договорами страхування за умови дії несприятливих чинників, а також змін в економічній кон'юктурі; майновий і фінансовий стан, за якого величина й структура власних і прирівняних до них коштів, ліквідних активів є наслідком ступеня досконалості організації страхування, розвитку його нових видів, а також масовості проведення ефективних страхових операцій, режиму економії, забезпечуючи в будь-який момент часу певний рівень платоспроможності» [19, с. 507].
Л. М. Горбач	«Постійна збалансованість або перевищення доходів над витратами страховика в цілому по страховому фонду» [5, с. 158].
А. О. Бойко	«Комплекс дій (фінансового, інвестиційного та організаційного характеру), спрямованих на постійну підтримку балансу між витратами і зобов'язаннями страховика та фінансовими ресурсами, необхідними для їх покриття або виконання, у результаті чого досягається ефективний розвиток страхової компанії, незважаючи на зміну зовнішніх та внутрішніх факторів функціонування економіки» [3, с.38].
О. Д. Заруба	«Стабільне перевищення обсягів доходів над витратами» [8, с. 289].
І. С. Іванюк	«Економічна категорія, що характеризує такий стан його фінансових ресурсів, їх розподілу й використання, за якого страхова компанія є платоспроможною і здатною своєчасно й у повному обсязі виконати свої фінансові зобов'язання перед страхувальниками в умовах негативного впливу зовнішніх чинників, спричинених зміною параметрів середовища, у якому воно перебуває, і/або внутрішніх чинників, викликаних реалізацією одного або низки ризиків страховика» [9, с. 79].
Н. В. Ткаченко	«Такий стан організації її грошових потоків (вхідних і вихідних), за якого страховик здатен своєчасно та в повному обсязі виконувати свої зобов'язання (не тільки поточні, а й ті, що виникають за негативного впливу як зовнішніх, так і внутрішніх чинників) відносно всіх суб'єктів ринку протягом визначеного часу за рахунок залучених і власних ресурсів, забезпечувати відновлення своїх фінансових показників за будь-якого несприятливого впливу до бажаного і/або оптимального рівня, адаптуватися до постійно змінюваного економічного середовища, використовувати нові обставини, властивості та відносини для цілеспрямованого і динамічного розвитку страховика на основі зростання прибутку й капіталу в даний час і в прогнозованій перспективі» [21, с. 120].

Продовження табл. 1

1	2
Л. В. Шірінян	«Стан фінансів і потоків страховика, за якого він здатний як своєчасно виконати взяті зобов'язання впродовж усього терміну дії укладених договорів, так і сприятливо реагувати на дію, зміну зовнішніх і внутрішніх факторів фінансового стану» [23, с. 77].
В.М. Олійник	«Стан та якість фінансових ресурсів, за яких компанія здатна протистояти негативному впливу екзогенних та ендогенних факторів, залишаючись при цьому платоспроможною та надійною, а також забезпечуючи відновлення фінансових показників до необхідного рівня в разі дії деструктивних чинників» [13, с. 18].
О.Д. Вовчак	«Здатність страховика виконувати прийняті страхові зобов'язання за договорами страхування та перестраховування» [4, с. 15].
О. С. Журавка	«Комплекс дій, спрямованих на постійну підтримку балансу між витратами та зобов'язаннями страховика й фінансовими ресурсами, необхідними для їх покриття або виконання, в результаті чого досягається ефективний розвиток страхової компанії, незважаючи на зміну зовнішніх та внутрішніх факторів функціонування економіки» [7, с. 121].

Проаналізувавши наведені в табл.1. визначення, можна виокремити наступні науково-методичні підходи до трактування категорії «фінансова стійкість страхової компанії»:

- фінансова стійкість прирівнюється з платоспроможністю страхової компанії: В. Д. Базилевич [19], О.Д. Вовчак [4], І. С. Іванюк [9];
- фінансова стійкість страхової компанії тлумачиться як перевищення доходів страхової компанії над її витратами: Л. М. Горбач [5], О. Д. Заруба [8];
- фінансова стійкість включає таку складову, як її здатність до подальшого розвитку (А. О. Бойко [3], О. С. Журавка [7]);
- фінансова стійкість характеризується як здатність страхової компанії виконувати взяті на себе зобов'язання перед страхувальниками (такий підхід є найпоширенішим серед вітчизняних науковців) та фінансова стійкість ідентифікується зі здатністю страхової компанії пристосовуватися до мінливого економічного середовища В.М. Олійник [13], Н. В. Ткаченко [21], Л. В. Шірінян [23].

Спираючись на критичний аналіз існуючих наукових підходів, доцільно трактувати фінансову стійкість страхової компанії як сукупність заходів, спрямованих на раціональне управління її витратами. Йдеться як про внутрішні витрати, пов'язані з функціонуванням самої страхової установи, так і про зовнішні витрати – тобто виплати застрахованим особам у разі настання страхових подій. Реалізація цих заходів повинна забезпечити компанії стабільне отримання прибутку та динамічний розвиток у довгостроковій перспективі.

У переважній більшості наукових публікацій дослідники виділяють схожі чинники, що формують фінансову стійкість страховиків. До таких умов, зокрема, належать: достатній обсяг власного капіталу, обґрунтована тарифна політика, диверсифікований та збалансований страховий портфель, ефективна система перестраховування, належний рівень страхових резервів для покриття майбутніх зобов'язань, виважена інвестиційна стратегія та висока платоспроможність страхової компанії [3; 4; 13; 21].

Окремі вчені, зокрема Л.В. Шірінян [23, с. 73], окрім згаданих вище факторів виділяє також: обсяг та структуру статутного фонду, мобільність страхової компанії,

структуру самої організації, склад і структуру витрат, інфляцію, гарантійні фонди, участь у централізованих резервних фондах, а також маркетингову політику.

Серед численних чинників, що впливають на рівень фінансової стійкості страхових компаній, особливу увагу варто приділити тим, які мають найбільшу силу впливу. У наукових джерелах традиційно виділяють зовнішні та внутрішні фактори. Зовнішні чинники характеризуються тим, що вони виникають поза межами самої страхової установи та не залежать від її діяльності чи результативності. До цієї групи відносять [11, с. 65]:

- економічні (інфляційні процеси, загальний економічний і політичний клімат у країні, конкурентне середовище на страховому ринку, монетарна політика держави);
- соціальні (демографічні показники, зокрема рівень смертності та захворюваності населення);
- психологічні (суспільна довіра до страховиків, їхній імідж);
- екологічні (стан довкілля, який має прямий вплив на рівень загроз для життя та здоров'я населення).

Особливо слід підкреслити значущість політичного контексту. Нестабільність у політичній сфері є серйозним бар'єром для ефективного функціонування не лише окремих страховиків, а й усього страхового сектору.

Внутрішні фактори, у свою чергу, визначаються процесами, що відбуваються в межах самої компанії, і поділяються на фінансові та нефінансові. До першої групи відносять: розмір і структуру статутного капіталу, наявність та ефективність перестраховального механізму, особливості тарифоутворення, принципи формування страхового портфеля, а також стратегічні орієнтири інвестиційної діяльності.

Жоден показник діяльності страховика не формується ізольовано — його значення є результатом складної взаємодії множинних, часто взаємопов'язаних чинників. Досягнення фінансової стійкості можливе лише за умови постійного моніторингу діяльності компанії та своєчасного управлінського реагування на зміни в її зовнішньому та внутрішньому середовищі.

Розгляд фінансової стійкості виключно як елементу поточного фінансового стану є обмеженим. Сучасний підхід потребує розглядати її як стратегічний ресурс, що забезпечує стаке функціонування страховика у майбутньому. Такий підхід вимагає системного аналізу, який враховує взаємодію всіх ключових компонентів: достатність власного капіталу, обґрунтованість тарифної політики, якість страхового портфеля, обсяги резервних фондів, ефективність інвестування та наявність перестраховування.

Серйозною методологічною проблемою, що гальмує точне оцінювання фінансової стійкості страхових компаній, залишається відсутність уніфікованої системи коефіцієнтів, яка б відповідала критеріям об'єктивності, достатності, порівнюваності та інформативності з урахуванням особливостей діяльності саме страхового сектора, що суттєво відрізняється від інших суб'єктів фінансового ринку, таких як банки чи підприємства реального сектору [14, с. 18].

Відповідно до Закону України «Про страхування» [15] «рейтинг фінансової надійності (стійкості) страховика-нерезидента, встановлений міжнародним рейтинговим агентством, відповідає вимогам, встановленим нормативно-правовими

актами Регулятора». І тут ми теж можемо констатувати, що фінансова стійкість ототожнюється з фінансовою надійністю, проте, на нашу думку, фінансова надійність є більш широким узагальнюючим поняттям. Відповідно до статті 34 закону України «Про страхування», для підвищення фінансової стійкості страховика Національний банк України встановлює вимоги щодо розроблення та періодичного оновлення низки ключових документів. Зокрема, страховики зобов'язані: формувати плани забезпечення безперебійного функціонування компанії; розробляти сценарії відновлення операційної діяльності на випадок кризових подій, включаючи несприятливі зміни макроекономічного середовища, ринкові потрясіння або реалізацію значних ризиків, характерних для страхової діяльності; складати фінансові плани, які визначають джерела та механізми підтримки платоспроможності та ліквідності страховика.

Діяльність страхових компаній за своїм характером є доволі різноспрямованою та передбачає проведення страхових і перестрахових операцій, а також здійснення фінансової та інвестиційної діяльності. Саме через це, фінансова стійкість страхової компанії залежить від чималої кількості ризикоутворюючих чинників. У найбільш структурному вигляді ці фактори поділяють на дві великі групи - внутрішні та зовнішні. При цьому, кожна із груп цих факторів характеризується специфічним впливом на фінансову стійкість страховика.

Оцінка фінансової стійкості страхової компанії є визначальним показником її результативності та загального фінансового стану. Вона відображає ефективність фінансової та інвестиційної політики суб'єкта страхового ринку, а також здатність до стабільного функціонування та розвитку у довгостроковій перспективі. Надійність страховика у фінансовому вимірі має ключове значення для формування довіри з боку страхувальників.

Однією з основних вимог до діяльності страхових компаній є обов'язкове формування достатнього обсягу страхових резервів, необхідних для виконання зобов'язань за укладеними договорами страхування, зокрема в частині здійснення майбутніх виплат та компенсацій. Законодавчі вимоги щодо розміру страхових резервів зазначені у табл. 2 та передбачають, що фактична платоспроможність страховика повинна перевищувати мінімально допустимий норматив. З цією метою встановлено чіткі критерії щодо структури активів і пасивів, відповідно до яких визначається фінансова стабільність компанії. Значну роль у нормативному забезпеченні системи оцінювання відігравав документ «Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків», затверджений розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 17.03.2005 р. № 3755. У цьому документі визначено механізми ранньої діагностики ризиків, що базуються на порівнянні фактичних фінансових показників діяльності страховика із встановленими регулятором орієнтирами (наразі ці функції виконує Національний банк України). У рамках Рекомендацій аналізу підлягають показники, що характеризують стан капіталу, структуру активів, ступінь участі у перестрахованні, обсяг страхових резервів, рівень доходності та ліквідності. Загалом, передбачено оцінювання одинадцяти основних індикаторів, серед яких ключовими для визначення фінансової стійкості є: зворотний коефіцієнт платоспроможності,

коефіцієнт незалежності від перестрахування та коефіцієнт ліквідності активів. Показник «Страхові резерви» відображає здатність страховика забезпечити покриття майбутніх страхових зобов'язань і включає, зокрема, резерв незароблених премій, резерв заявлених збитків та резерви за договорами страхування життя.

Таблиця 2

Підходи до оцінки фінансової стійкості страховика

Показник	Формула розрахунку	Нормативне значення
2	3	4
Згідно ЗУ «Про страхування»		
Статутний фонд	1) 32 млн грн - для страховика, який отримав ліцензію на здійснення діяльності з прямого страхування іншого, ніж страхування життя; 2) 48 млн грн - для страховика, який отримав ліцензію на здійснення діяльності з прямого страхування з класів страхування 10-15; 3) 48 мільйонів гривень - для страховика, який отримав ліцензію на здійснення діяльності з прямого страхування за одним чи декількома з класів страхування життя; 4) 48 млн грн - для страховика, ліцензія якого включає право здійснення діяльності з вхідного перестрахування.	
Страхові резерви	Розмір технічних резервів розраховується як сума двох таких величин: 1) найкраща оцінка резервів, що відповідає середній величині майбутніх грошових потоків за договорами страхування (перестрахування), зважений на ймовірності їх реалізації з урахуванням вартості грошей у часі (очікувана теперішня вартість майбутніх грошових потоків); 2) маржа ризику, що забезпечує дотримання вимог до платоспроможності приймаючим страховиком у разі негайної передачі йому зобов'язань за договорами страхування (перестрахування).	
Розмір мінімального капіталу	Розраховується таким чином, щоб забезпечити покриття неочікуваних збитків від ризиків, які приймає на себе страховик, протягом наступних 12 місяців з рівнем довіри, визначеним нормативно-правовим актом Регулятора, але який не перевищує 85 %. Розмір мінімального капіталу розраховується як лінійна комбінація набору величин (обсяг технічних резервів, страхових (перестрахових) премій, капіталу під ризиком, відстроченого податку та адміністративних витрат) з використанням коефіцієнтів (за вираховуванням вихідного перестрахування).	
Розмір мінімального капіталу	1) становить $\geq 25\%$ і $\leq 45\%$ розміру капіталу платоспроможності - для цілей оцінки платоспроможності страховика приймається результат розрахунку розміру мінімального капіталу; 2) становить $< 25\%$ розміру капіталу платоспроможності - для цілей оцінки приймається розмір мінімального капіталу - 25% капіталу платоспроможності; 3) $> 45\%$ розміру капіталу платоспроможності - для цілей оцінки приймається розмір мінімального капіталу - 45% капіталу платоспроможності.	
Оцінка платоспроможності	Мінімальний капітал платоспроможності страховика визначається за більшою з таких величин: 1) $1/3$ від розміру капіталу платоспроможності, розрахованого відповідно до частини першої ст. 41; 2) мінімальне абсолютне значення, передбачене ч. 3 ст. 40.	
Тести раннього попередження		
Зворотний показник платоспроможності, %	$ЗПП = 100 * (\text{Загальна сума зобов'язань} / (\text{Баланс}))$	Від 0 до 20 %
Показник незалежності від перестрахування, %	$ПНП = 100 * (\text{Чиста сума премій по всіх полісах} / (\text{Валова сума премій по всіх полісах}))$	від 50 % до 85 %
Показник відношення чистих страхових резервів до капіталу, %	$ПВРК = 100\% * (\text{Чисті страхові резерви} / (\text{Баланс}))$	Від 0 до 50%
Оцінка фінансового стану страховика		
Коефіцієнт автономії, %	$КА = (\text{Власний капітал} / \text{Баланс}) * 100\%$	більше 50 %
Частка страхових резервів у пасивах, %	$ЧСР = (\text{Страхові резерви} / \text{Пасиви}) * 100\%$	зростання

Продовження табл. 2

1	2	3
Частка страхових зобов'язань, яка забезпечена власним капіталом, %	ЧСЗ = (Страхові резерви / Власний капітал) *100%	більше 28%
Коефіцієнт перестраховування, %	КП = (Страхові премії передані в перестраховування / Страхові премії) *100%	не більше 50 %
Прибутковість власного капіталу, %	ПВК = (Чистий прибуток / Власний капітал) *100%	не менше 5 %
Питома вага статутного капіталу у власному капіталі, %	ПВСК = (Статутний капітал / Власний капітал) *100%	зростання
Достатність власних коштів, %	ДВК = (Власний капітал / Страхові резерви) *100%	не більше 250% – 350%
Достатність величини страхових резервів, %	ДВСП = (Страхові резерви / Чисті страхові премії) *100%	не менше 100 %
Показник терміновості, %	ПТ = (Грошові кошти / Страхові резерви) *100%	не менше 3 %
Показник платоспроможності, %	ПП = (Фактичний запас платоспроможності / Нормативний запас платоспроможності) *100%	не менше 100 %

Примітка. Побудовано за даними [10; 15; 16; 17].

Крім того, при оцінці фінансової стійкості доцільно враховувати систему коефіцієнтів, які відображають вплив як внутрішніх, так і зовнішніх факторів ринкового середовища. Ці коефіцієнти формуються на основі методологічних підходів до аналізу фінансового стану страховиків. До них, зокрема, належать: коефіцієнт автономії, коефіцієнт загальної ліквідності, питома вага власного капіталу у пасивах, частка страхових резервів у структурі пасивів, коефіцієнт перестраховування, рентабельність власного капіталу, співвідношення статутного капіталу до загального обсягу власного капіталу, рівень забезпеченості власними коштами, достатність страхових резервів, коефіцієнт ліквідності страхових резервів тощо. Основна увага при цьому приділяється достатності власного капіталу для забезпечення безперервної страхової діяльності. Систематизацію відповідних показників фінансової стійкості відповідно до нормативних вимог, рекомендацій регулятора та формалізованих методичних підходів наведено в табл. 2.

Підсумовуючи викладене, слід відзначити, що фінансова стійкість страхової компанії є комплексним поняттям, що передбачає взаємодію та взаємозалежність системи елементів впливу (достатність власного капіталу, збалансований страховий портфель, достатність страхових резервів, ефективна тарифна та інвестиційна політика та перестраховування), що в комплексі створюють відповідні гарантії виконання страховиком своїх зобов'язань перед страхувальниками стосовно надання страхового захисту.

Оцінка фінансової стійкості страховиків незалежними рейтинговими агентствами та аудиторськими компаніями ґрунтується на різних методичних підходах, що

поєднують як кількісні, так і якісні показники. Рейтингові агентства (як-от Moody's, Fitch Ratings, Standard & Poor's, IBI-Rating, Експерт-Рейтинг) розробляють власні моделі оцінювання, що включають ключові критерії: фінансова стійкість (коефіцієнт платоспроможності, рівень капіталізації, – достатність резервів), прибутковість (рентабельність активів та капіталу, чистий фінансовий результат), ліквідність (поточна ліквідність, ліквідність активів), ризик-менеджмент (диверсифікація портфеля, рівень залежності від перестрахування, розмір страхового портфеля, корпоративне управління (стратегія розвитку, прозорість управлінських процедур, якість менеджменту). Як правило, страховикам присвоюється рейтинг фінансової надійності (наприклад, «aaAA», «BBB-» тощо). Досить часто використовується експертна оцінка, що враховує ризики та стабільність компанії в довгостроковій перспективі. Рейтинги поділяються на інвестиційний та спекулятивний рівні.

Натомість, аудиторські фірми (зокрема великої четвірки – Deloitte, PwC, EY, KPMG) оцінюють фінансову стійкість у рамках аудиту фінансової звітності та оцінки ризиків ведення діяльності. В такому випадку основними інструментами аудиту виступають:

1. Аналіз бухгалтерської та фінансової звітності відповідно до МСФЗ або НП(С)БО.
2. Оцінка ризиків безперервності діяльності (going concern).
3. Аналіз дотримання нормативів платоспроможності (відповідно до регуляторних вимог НБУ).
4. Оцінка структури капіталу, резервів та відповідності методологій їх формування.
5. Вивчення внутрішніх контрольних процедур та ефективності системи управління.

Результатом є аудиторський висновок, який містить думку про достовірність фінансової інформації та можливі ризики для діяльності компанії. Аудитори, на відміну від рейтингових агентств, не присвоюють рейтинги, але можуть підтвердити або поставити під сумнів заявлену платоспроможність страховика. Обидва підходи базуються на системному аналізі діяльності страховика, враховують як фінансові показники, так і управлінські, репутаційні, ринкові ризики.

В сучасних умовах на четвертому році повномасштабного вторгнення РФ функціонування страхового ринку страхові компанії втрачають змогу динамічно розвиватися та наращувати капітал. Недосконале управління фінансовою стійкістю зумовлене негативним впливом зовнішніх і внутрішніх факторів на ринку страхування. Управління фінансовою стійкістю страховика передбачає об'єктивне визначення її наявного та перспективного стану, скоординоване управління фінансовими ресурсами, вибір таких управлінських рішень, які б сприяли забезпеченню фінансової стійкості, які з використанням системного підходу може бути відображено у вигляді цілісної системи.

У процесі євроінтеграції Україна зобов'язана гармонізувати національне законодавство у сфері страхування з нормативно-правовими актами Європейського Союзу, що обумовлює появу нових викликів у сфері управління фінансовою стійкістю страхових компаній. Одним із ключових напрямів інтеграції є поступове впровадження положень Директиви 2009/138/ЄС (Solvency II), яка встановлює

сучасну систему регулювання і нагляду за страховим ринком на основі оцінки ризиків, рівня капіталізації та якості управління. Найбільш актуальними викликами для українських страховиків у цьому контексті є:

Перехід до ризик-орієнтованої моделі регулювання, що передбачає необхідність запровадження внутрішніх систем оцінювання ризиків (Own Risk and Solvency Assessment – ORSA) та посилення ролі корпоративного управління і актуарного контролю. У більшості страхових компаній відсутня належна інфраструктура для функціонування таких систем.

Підвищення вимог до капіталу, зокрема перехід до визначення платоспроможності не лише на основі фіксованих нормативів, а з урахуванням структури ризиків. Це потребує суттєвої модернізації підходів до управління активами та зобов'язаннями (ALM – Asset-Liability Management).

Необхідність перегляду підходів до формування страхових резервів відповідно до принципів справедливої оцінки (market-consistent valuation), що вимагає доступу до більш точних статистичних даних та аналітичних інструментів для прогнозування.

Інституційна та кадрова недостатність, пов'язана з браком фахівців, які володіють необхідними знаннями щодо функціонування системи Solvency II, а також з обмеженими можливостями компаній інвестувати у відповідні IT-рішення та навчання персоналу.

Посилення прозорості та розкриття інформації, що є однією з базових вимог європейських стандартів. Це, у свою чергу, зобов'язує страховиків впроваджувати нові практики звітності, включаючи нефінансову та ризик-орієнтовану звітність.

Управління фінансовою стійкістю в таких умовах потребує системного перегляду внутрішніх процесів, адаптації до стандартів нагляду ЄС, впровадження ефективних моделей корпоративного управління, а також активного діалогу між страховими компаніями, регулятором і професійною спільнотою. Особливого значення набуває здатність страховиків до стратегічного планування та антикризового управління в умовах підвищеної волатильності фінансового ринку та зовнішньоекономічної нестабільності.

Систему управління фінансовою стійкістю страховика можна визначити як сукупність інструментів управління, які суб'єкти управління застосовують і спрямовують для забезпечення фінансової стійкості страхової компанії [14, с. 17]. Серед принципів, актуальних для управління фінансовою стійкістю страхової організації, можна виділити чотири групи принципів [2, с. 62]: загальні принципи менеджменту; принципи фінансового менеджменту; принципи ризик-менеджменту; специфічні принципи управління фінансовою стійкістю страхової організації. У силу специфіки діяльності страхових організацій особливе значення при управлінні їх фінансовою стійкістю мають принципи ризик-менеджменту, зокрема [6]: принцип лояльного ставлення до ризиків, принцип прогнозування, принцип страхування, принцип резервування, принцип мінімізації втрат і максимізації доходів, принцип моніторингу ризикового спектра страхової організації, принцип систематичного ознайомлення персоналу з картою ризику та інші. Перераховані вище групи принципів повинні враховуватися фінансовим менеджментом страхової організації при управлінні її

фінансовою стійкістю як принципи більш високого порядку. Саме ж управління фінансовою стійкістю страхової організації має здійснюватися на основі специфічних принципів [2, с. 63]:

- визначення фінансової стійкості страхової організації як фундаментальної та необхідності управління нею;
- урахування індивідуальних особливостей та специфіки страхової організації;
- урахування взаємозв'язку цілей страхової організації та її фінансової стійкості;
- облік часового інтервалу при оцінці фінансової стійкості;
- адаптація базової моделі управління фінансовою стійкістю страхової організації до її спеціалізації;
- ранжування базових чинників, що впливають на фінансову стійкість;
- урахування взаємозв'язку результативності діяльності структурних підрозділів страхової організації та фінансової стійкості;
- підтримка фінансової стійкості в заданих параметрах.

Система управління фінансовою стійкістю страхової компанії є сукупністю взаємопов'язаних елементів, які відображають необхідні заходи з управління фінансовою стійкістю, ключовими елементами якої виступають: об'єкт управління, суб'єкт управління, інформаційна база, механізм управління. Така система відображена на рис. 1. Першим елементом системи управління фінансовою стійкістю страховика є керована підсистема, тобто об'єкт управління. Таким об'єктом є фінансова стійкість страхової компанії та можливості її забезпечення. Наступним елементом системи управління фінансовою стійкістю страхової компанії є керуюча підсистема, що являє собою сукупність підрозділів, яким доручено функції управління фінансовою стійкістю страхової компанії. До них належать [14, с. 17]: служби управління фінансами, бухгалтерія, аналітичні служби, служби управління бізнес-аналізу, служби управління актуарних розрахунків, служби планування, служби контролю тощо.

Інформаційною основою системи управління фінансовою стійкістю страхової компанії виступає інформаційне та аналітичне забезпечення, від повноти, достовірності та своєчасності якого залежить загальний рівень ефективності управлінської системи. На підставі інформаційного та аналітичного забезпечення створюється можливість прийняття рішення щодо напрямку управління фінансовою стійкістю страхової компанії.

Під час визначення рівня фінансової стійкості страхової компанії використовується комплексна інформаційна база, що охоплює дані макроекономічного характеру, агреговані показники фінансової звітності, баланси, інформацію про інституції фінансового ринку, а також мікроекономічні індикатори. На нашу думку, доцільно структурувати цю інформаційну базу за трьома основними групами:

1. Загальноекономічна та макрорівнева інформація, яка слугує фоновим аналітичним ресурсом, що відображає загальний економічний контекст функціонування страхового сектору.

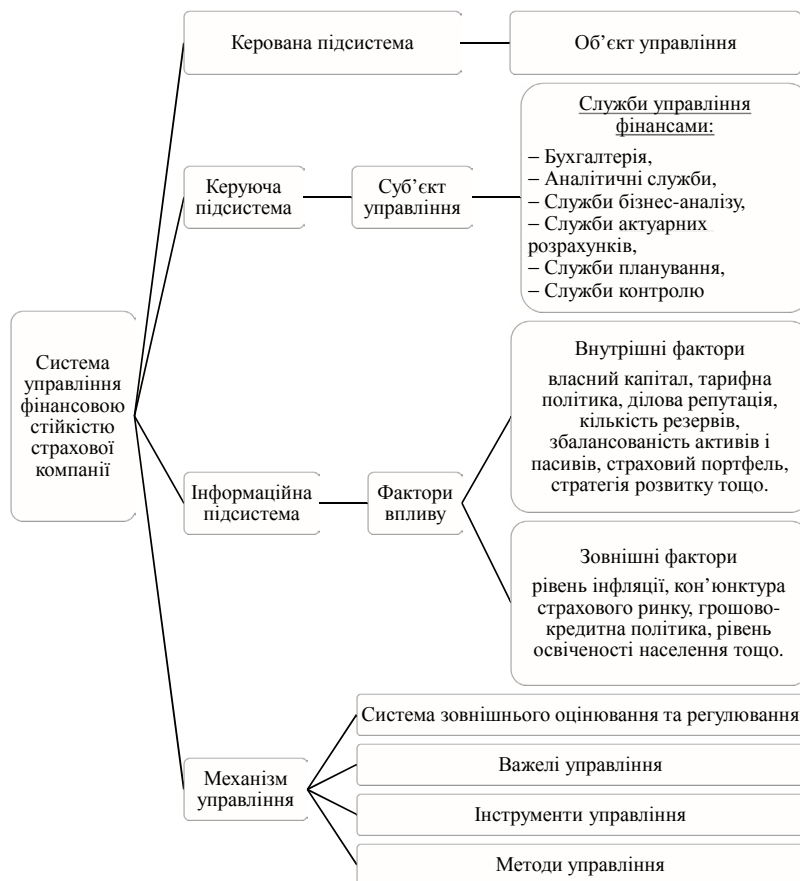

Рис. 1. Система управління фінансовою стійкістю страхової компанії

Джерело: складено автором за даними [12, с. 233; 14, с. 17].

2. Мікроекономічні дані, які є підґрунтям для здійснення конкретної оцінки фінансової стійкості на рівні окремого страховика через обчислення відповідних показників.

3. Інформація щодо механізмів забезпечення фінансової стійкості, яка дозволяє ідентифікувати управлінські заходи для її підтримання або підвищення.

Формування інформаційної підсистеми управління фінансовою стійкістю обумовлюється впливом як зовнішніх, так і внутрішніх чинників. До зовнішніх детермінант належать економічна ситуація в країні, стан грошово-кредитної політики, кон'юнктура страхового ринку, рівень соціальної стабільності, екологічні умови, рівень фінансової культури населення тощо. Внутрішні фактори, у свою чергу, визначаються такими аспектами, як розмір і структура власного капіталу, тарифна стратегія, якість ділової репутації, адекватність резервного забезпечення, ступінь збалансованості активів і пасивів, характеристика страхового портфеля, обрана стратегія розвитку компанії тощо.

З огляду на це, побудова системи забезпечення фінансової стійкості вимагає створення цілісної інформаційної основи, яка включає систему показників стійкості, процедури постійного моніторингу, аналізу, моделювання впливу критичних сценаріїв (стрес-тестування), а також розробку практичних рекомендацій щодо адаптації політики управління для запобігання фінансовим загрозам і посилення стійкості страховика до зовнішніх викликів.

Четвертим ключовим елементом системи управління фінансовою стійкістю страхової компанії є управлінський механізм, який охоплює сукупність організаційних, економічних та правових інструментів, що забезпечують розробку та реалізацію рішень, спрямованих на збереження або підвищення стійкості. До його структури входять: система зовнішнього регулювання та оцінки фінансової надійності, інституційні та інструментальні важелі управління, відповідні методи та практики управлінського впливу.

Зовнішнє оцінювання та регулювання здійснюється у 3 основних формах:

1. Державне нормативне регулювання, яке визначає правила функціонування страхового ринку та контролює відповідність діяльності страховиків встановленим стандартам.

2. Ринкове регулювання, що ґрунтується на конкурентних механізмах і реакції ринку на рівень фінансової стійкості учасників.

3. Оцінювання з боку зовнішніх суб'єктів, серед яких — рейтингові агентства, державні органи, незалежні аудитори, фінансові установи та інші гравці фондового ринку, які здійснюють рейтингування та аналітичну оцінку страхових компаній.

Методи управління фінансовою стійкістю страхової компанії поділяють на загальні та специфічні [11], які відображено на рис. 2.

Рис. 2. Методи управління фінансовою стійкістю страхової компанії

Джерело: складено автором за даними [2, с. 64].

Серед важелів управління фінансовою стійкістю страхової організації варто виділити загальні (властиві для фінансового механізму організацій взагалі: ціна, прибуток, грошовий потік, внутрішня стратегія, інвестиційний портфель та інші) та специфічні (актуальні для механізму управління фінансовою стійкістю страхової організації: страхові резерви, власний капітал, страховий тариф, страхова сума, франшиза, страховий портфель, маржа платоспроможності та інші) [12, с. 231]. Інструментами управління фінансовою стійкістю страхової компанії є загальні (платіжні, кредитні, депозитні інструменти та інструменти інвестування) та специфічні (договір страхування, страховий поліс, договір перестраховування, внутрішня фінансова звітність, бордеро премій у перестраховуванні та інші).

Україна розпочала поступовий перехід на директиви Європейського Союзу в сфері страхування в рамках зобов'язань, передбачених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, яка набула чинності 1 вересня 2017 року. У статті 387 та Додатку XVII-2 Угоди про асоціацію зафіксовано зобов'язання України адаптувати національне законодавство у сфері фінансових послуг (Директива 2009/138/ЄС (Solvency II), Директива 2002/92/ЄС (про страхове посередництво),

Директива 2004/39/ЄС (про фінансові інструменти, частково в аспектах, що стосуються страхування). З 1 липня 2020 року Національний банк України став регулятором небанківського фінансового сектору (зокрема страхових компаній), і з цього моменту розпочалася активна інституційна трансформація наглядової моделі відповідно до Solvency II. Кабінетом Міністрів України затверджено плани адаптації законодавства у сфері фінансових послуг, згідно з якими повна імплементація норм Solvency II очікується поетапно до 2030 року. Розглянемо останні суттєві кроки на шляху удосконалення управління фінансовою стійкістю страховиків у контексті євроінтеграції (Табл. 3).

Таблиця 3

Основні нормативні зміни в управлінні фінансовою стійкістю страховиків у контексті євроінтеграції та регулювання НБУ

Дата	Нормативний документ / постанова	Суть змін	Контекст / мета
1	2	3	4
18.11.2021	ЗУ №1909-IX «Про страхування»	Оновлений закон про страхування, основні положення якого введено в дію з 01.01.2024.	Гармонізація законодавства з Директивами ЄС, забезпечення єдиних вимог до ринку страхування.
27.12.2023	Постанова НБУ №194	Затверджено Положення про вимоги до системи управління страховика, включаючи модель трьох ліній захисту, систему управління ризиками, внутрішній контроль, ключові функції.	Імплементація вимог Закону України №1909-IX, посилення нагляду, адаптація до європейських стандартів.
21.06.2024	Постанова НБУ №74	Визначено порядок підготовки/оновлення плану безперервної діяльності, відновлення діяльності та плану фінансування страховика.	Частина адаптації до Директиви BRRD, побудова систем управління у кризових умовах.

Продовження табл. 3

1	2	3	4
10.10.2024	Постанова НБУ №123	Затверджено Положення про вимоги до системи управління надавача фінансових платіжних послуг.	Запровадження єдиних вимог для всіх небанківських фінансових установ.
27.12.2024	Постанова НБУ № 185	Затверджено Положення про систему корпоративного управління та внутрішнього контролю фінансової компанії.	Забезпечення прозорості управління, підзвітності та контролю ризиків.
2024 рік	Розробка НБУ та ФГВФО	Створено опитувальники для самооцінки внутрішнього контролю у страховиків і кредитних спілок.	Підвищення рівня самоконтролю й підготовка до включення у систему гарантування.
2024 рік	ФГВФО і НБУ	Оновлення регуляторної звітності страховиків життя та кредитних спілок, щоквартальний моніторинг їх діяльності.	Аналіз потенційних учасників системи гарантування вкладів та виплат після війни.
2024 рік	Робоча група з імплементації Директиви BRRD	Імплементація перенесена до завершення воєнного стану, розробку призупинено.	Відтермінування з огляду на воєнний стан; очікуване відновлення після нормалізації ситуації.
Очікується	Меморандум з МВФ (п.55)	Планується розробка системи гарантування вкладів для кредитних спілок та системи гарантування страхових виплат після завершення воєнного стану.	Стратегічна підготовка до включення нових учасників ринку в систему гарантування.
Очікується	Стратегічний план (SPFO) 2025–2029	Очікується погодження нових заяв на членство в Міжнародній асоціації органів страхового нагляду (IAIS).	Зміцнення міжнародного співробітництва, підвищення авторитету НБУ як регулятора.

Джерело: систематизовано автором.

За рахунок підвищення вимог до здійснення страхової діяльності відбувається скорочення кількості страхових компаній в Україні. У травні 2025 року працювало 52 ризикові страховики, 10 - зі страхування життя, а також ще один зі спеціальним статусом - «Експортно-кредитне агентство» (ЕКА). Натомість у 2013 році на страховому ринку України діяло 407 страхових компаній. Основною з причин такої вражаючої негативної динаміки є добровільне припинення діяльності, відкликання ліцензій, злиття компаній, неспроможність виконати вимоги платоспроможності. До 2030 року ймовірно подальше укрупнення ринку за рахунок злиття або поглинання слабших гравців. Ринок ставатиме більш консолідованим, з домінуванням потужних компаній, здатних адаптуватися до вимог Solvency II та директив з корпоративного управління. Очікується вихід з ринку малих регіональних страховиків, які не мають доступу до довгострокових інвестицій або підтримки міжнародних груп.

Очевидно, що таке укрупнення ринку дозволить залишитися та успішно розвиватися лише найбільш сильним гравцям. Проте з метою проведення системного аналізу наслідків євроінтеграційних процесів необхідно висвітлити і можливі ризики для українських страховиків.

Таблиця 4

**Основні ризики для українських страховиків у зв'язку
з імплементацією директив ЄС**

№	Категорія ризику	Суть ризику	Потенційні наслідки
1	Фінансове навантаження	Вимога до підвищення капіталу, резервів, впровадження стрес-тестів, IT-систем	Витіснення дрібних гравців, зниження платоспроможності
2	Кадровий дефіцит	Брак фахівців з ризик-менеджменту, компласенсу, корпоративного управління	Складність впровадження системи внутрішнього контролю
3	Регуляторна невизначеність	Часті зміни вимог НБУ, нові звіти, опитувальники, неузгоджені терміни	Додаткові витрати, ризик помилок у звітності, регуляторні санкції
4	Операційні витрати на адаптацію	Необхідність впровадження нових управлінських структур та контролюючих підрозділів	Зростання постійних витрат, фінансовий тиск на операційну діяльність
5	Ризик втрати ліцензії	Невиконання вимог до корпоративного управління або платоспроможності	Втрата права здійснювати страхову діяльність
6	Консолідація ринку	Вихід з ринку слабких компаній через неспроможність відповідати новим вимогам	Зменшення конкуренції, укрупнення страхових груп
7	Зниження доступності страхових послуг	Вихід регіональних страховиків з ринку	Тимчасове зменшення доступу до страхування в окремих регіонах
8	IT та компласенс-ризик	Недостатній рівень цифровізації та контролю внутрішніх процесів	Порушення звітності, збої у роботі, кібервразливість

Джерело: сформовано автором.

Отже, фактичний перехід України до європейської культури страхування розпочався з підписанням Угоди про асоціацію у 2014 році, але інституційний та правовий рух у напрямку директив ЄС активізувався з 2020 року, коли регулятором став НБУ. Найвагомішим кроком стала реформа законодавства 2023 року, яка створила правову базу для поступового впровадження стандартів Solvency II та формування нової культури управління ризиками у страховій галузі. При цьому, особливе місце у фінансовому менеджменті страхової компанії займає система управління фінансовою стійкістю, що реалізується, базуючись на загальних принципах менеджменту, фінансового менеджменту, ризик-менеджменту та специфічних принципах управління фінансовою стійкістю страховика. Таке управління здійснюється з урахуванням факторів ризику на основі інформаційного та аналітичного забезпечення, а також вибору і використання загальних і специфічних методів управління, важелів та інструментів управління фінансовою стійкістю страхової компанії. Оптимізація фінансової стійкості страхової компанії є однією з умов успішного розвитку даної компанії в майбутньому.

Фінансова стійкість, як головна умова життєдіяльності, характеризує ступінь її фінансової незалежності та відображає здатність страховика відповідати за страховими зобов'язаннями і нарощувати свій фінансовий потенціал. Водночас, надлишкова фінансова стійкість страховика свідчить про наявність тимчасово вільних коштів власного капіталу та страхових резервів і невикористані інвестиційні можливості в отриманні додаткових прибутків.

Список використаних джерел:

1. Ачкасова С.А., Мардоян Є.Г. Визначення сутності та факторів впливу на платоспроможність страхової компанії. *Фінансовий простір*. 2016. № 2. С.7-13.
2. Балицька М. В. Основні принципи та механізм управління фінансовою стійкістю страхової організації. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 19. С. 61-64. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2016_19_14
3. Бойко А.О. Теоретичні основи та практичний досвід забезпечення фінансової стійкості страхової компанії. *Економічні науки*. 2010. Вип. 7(25). Ч. 4. С. 36–50. URL : <http://essuir.sumdu.edu.ua/>
4. Вовчак О.Д. Страхова справа: підручник. Київ : Знання, 2011. 391 с.
5. Горбач Л. М. Страхова справа : навчальний посібник. 2-ге вид. К. : Кондор, 2003. 252 с.
6. Гриценко А. В., Щербань П. П. Методологічні засади забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності страхової компанії. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. № 8(3). С. 18-20. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2017_8\(3\)_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2017_8(3)_7)
7. Журавка О. С., Темченко А. Р., Федорченко В. Г. Теоретичні підходи до визначення фінансової стійкості страхових компаній. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 22(1). С. 117-122. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_22\(1\)_26](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_22(1)_26)
8. Заруба О. Д. Страхова справа: підручник. К. :Товариство «Знання», КОО, 1998. 321 с.
9. Іванюк І. С, Маруженко Д. С. Теоретичні підходи до визначення категорії «фінансова стійкість страхової компанії». *Фінанси України*. 2006. № 11. С. 77–89.
10. Кнейслер О. Прагматизм фінансової стійкості страховика. *Світ фінансів*. 2009. № 4 (21). С. 191-197. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/25948/1/%D0%9A%D0%BD%D0%B5%D0%B9%D1%81%D0%BB%D0%B5%D1%80%20%D0%9E..pdf>
11. Кравченко В.О. Розвиток методів аналізу платоспроможності страховика як складової фінансової безпеки страхової компанії. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2013. №21 С.85-89.
12. Озерова А. Г., Левкович О. В. Управління фінансовою стійкістю страхової компанії. *Бізнес Інформ*. 2020. № 7. С. 230-235. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2020_7_31
13. Олійник І.А. Платоспроможність страхової компанії: сутність та значення. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2008. Т. 3. № 4. С. 18–21.
14. Приступа Л. А. Оцінювання фінансової стійкості страхової компанії як базис управлінської діяльності. *Вісник Хмельницького національного університету*. Економічні науки. 2019. № 2. С. 16-22. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2019_2_5
15. Про страхування: Закон України від від 01.01.2025 № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
16. Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків: розпорядження Держфінпослуг від 17.03.2005 № 3755. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v3755486-05#Text>
17. Сич О. А., Павлосюк Х. П. Оцінка фінансової стійкості страхової компанії. *Ефективна економіка*. 2018. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2018_11_69
18. Соловей К. В. Аналіз фінансової стійкості страхових компаній України. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2020. Вип. 5. С. 95-101. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2020_5_16

19. Страхування: практикум: навчальний посібник / за ред. В. Д. Базилевича. 2-ге вид., переробл. і допов. К. : Знання, 2011. 607 с.
20. Татар М. С., Гребенікова О. В., Ковальчук І. Г. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній в умовах глобальних викликів. *Бізнес Інформ*. 2020. № 11. С. 371-378. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2020_11_53
21. Ткаченко Н.В. Фінансова стійкість страхових компаній: теоретичні підходи. *Фінанси України*. 2009. № 6. С. 104–121. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/-Fu_2009_6_12.
22. Цуркан І. М., Остапенко А. О. Фінансова стійкість страхової компанії та ключові умови її забезпечення. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_4_31
23. Шірінян Л. В. Визначення фінансової стійкості страхових компаній і підприємств. *Фінанси України*. 2005. № 9. С. 70–81.

References:

1. Achkasova S.A., Mardoyan Ye.H. (2016) Vyznachennia sutnosti ta faktoriv vplyvu na platospromozhnist strakhovoi kompanii [Definition of the essence and factors influencing the solvency of an insurance company]. *Finansovyi prostir*, no 2, pp. 7–13. (in Ukrainian)
2. Balytska M.V. (2016) Osnovni pryntsyipy ta mekhanizm upravlinnia finansovoi stiikstiu strakhovoi orhanizatsii [Basic principles and mechanism of managing financial stability of an insurance organization]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no 19, pp. 61–64. (in Ukrainian)
3. Boiko A.O. (2010) Teoretychni osnovy ta praktychnyi dosvid zabezpechennia finansovoi stiikosti strakhovoi kompanii [Theoretical foundations and practical experience of ensuring financial stability of an insurance company]. *Ekonomichni nauky*, vol. 7(25), pt. 4, pp. 36–50. (in Ukrainian)
4. Vovchak O.D. (2011) Strakhova sprava [Insurance business]. Kyiv: Znannia. 391 p. (in Ukrainian)
5. Horbach L.M. (2003) Strakhova sprava [Insurance business]. 2nd ed. Kyiv: Kondor. 252 p. (in Ukrainian)
6. Hrytsenko A.V., Shcherban P.P. (2017) Metodolohichni zasady zabezpechennia finansovoi stiikosti ta platospromozhnosti strakhovoi kompanii [Methodological principles for ensuring financial stability and solvency of an insurance company]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, no 8(3), pp. 18–20. (in Ukrainian)
7. Zhuravka O.S., Temchenko A.R., Fedorchenko V.H. (2018) Teoretychni pidkhody do vyznachennia finansovoi stiikosti strakhovykh kompanii [Theoretical approaches to determining the financial stability of insurance companies]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriia: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, no 22(1), pp. 117–122. (in Ukrainian)
8. Zaruba O.D. (1998) Strakhova sprava [Insurance business]. Kyiv: Tovarystvo «Znannia», KOO. 321 p. (in Ukrainian)
9. Ivaniuk I.S., Maruzhenko D.S. (2006) Teoretychni pidkhody do vyznachennia katehorii «finansova stiikist strakhovoi kompanii» [Theoretical approaches to defining the category «financial stability of an insurance company»]. *Finansy Ukrainy*, no 11, pp. 77–89. (in Ukrainian)

10. Kneisler O. (2009) Prahmatyzm finansovoi stiikosti strakhovyka [Pragmatism of insurer's financial stability]. *Svit finansiv*, no 4(21), pp. 191–197. (in Ukrainian)
11. Kravchenko V.O. (2013) Rozvytok metodiv analizu platospromozhnosti strakhovyka yak skladovoi finansovoi bezpeky strakhovoi kompanii [Development of methods for analyzing insurer solvency as a component of financial security of an insurance company]. *Visnyk Berdianskoho universytetu menedzhmentu i biznesu*, no 21, pp. 85–89. (in Ukrainian)
12. Ozerova A.H., Levkovych O.V. (2020) Upravlinnia finansovoiu stiikisti strakhovoi kompanii [Management of the financial stability of an insurance company]. *Biznes Inform*, no 7, pp. 230–235. (in Ukrainian)
13. Oliinyk I.A. (2008) Platospromozhnist strakhovoi kompanii: sutnist ta znachennia [Solvency of the insurance company: essence and importance]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, vol. 3, no 4, pp. 18–21. (in Ukrainian)
14. Prystupa L.A. (2019) Otsiniuvannia finansovoi stiikosti strakhovoi kompanii yak bazys upravlinskoï diialnosti [Assessment of the financial stability of the insurance company as the basis of management activity]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, no 2, pp. 16–22. (in Ukrainian)
15. Zakon Ukrainy «Pro strakhuvannia» vid 01.01.2025 no 1909-IX [Law of Ukraine «On Insurance» dated 01.01.2025 No. 1909-IX]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (in Ukrainian)
16. Rekomendatsii shchodo analizu diialnosti strakhovykiv: rozporyadzhennia Derzhfinposluch vid 17.03.2005 no 3755 [Recommendations for the analysis of insurers' activities: order of the State Commission for Regulation of Financial Services Markets of 17.03.2005 No. 3755]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v3755486-05#Text> (in Ukrainian)
17. Sych O.A., Pavlosiuk Kh.P. (2018) Otsinka finansovoi stiikosti strakhovoi kompanii [Assessment of the financial stability of an insurance company]. *Efektivna ekonomika*, no 11. (in Ukrainian)
18. Solovey K.V. (2020) Analiz finansovoi stiikosti strakhovykh kompanii Ukrainy [Analysis of the financial stability of insurance companies in Ukraine]. *Problemy systemnoho pidkhotu v ekonomitsi*, no 5, pp. 95–101. (in Ukrainian)
19. Bazylevych V.D. (ed.) (2011) Strakhuvannia: praktykum [Insurance: workshop]. 2nd ed., rev. and enl. Kyiv: Znannia. 607 p. (in Ukrainian)
20. Tatar M.S., Grebenikova O.V., Kovalchuk I.H. (2020) Zabezpechennia finansovoi stiikosti strakhovykh kompanii v umovakh hlobalnykh vyklykiv [Ensuring the financial stability of insurance companies under global challenges]. *Biznes Inform*, no 11, pp. 371–378. (in Ukrainian)
21. Tkachenko N.V. (2009) Finansova stiikist strakhovykh kompanii: teoretychni pidkhody [Financial stability of insurance companies: theoretical approaches]. *Finansy Ukrainy*, no 6, pp. 104–121. (in Ukrainian)
22. Tsurkan I.M., Ostapenko A.O. (2020) Finansova stiikist strakhovoi kompanii ta kliuchovi umovy yii zabezpechennia [Financial stability of an insurance company and key conditions for its provision]. *Efektivna ekonomika*, no 4. (in Ukrainian)
23. Shirinian L.V. (2005) Vyznachennia finansovoi stiikosti strakhovykh kompanii i pidpriemstv [Definition of financial stability of insurance companies and enterprises]. *Finansy Ukrainy*, no 9, pp. 70–81. (in Ukrainian)